

УДК 342.9

Вікторія Юровська,

канд. юрид. наук, доцент,

доцент кафедри трудового права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДИСПОЗИТИВНЕ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ Й ФУНКЦІОНУВАННЯ СТАНДАРТІВ ОСВІТИ ТА ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: ПОТОЧНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Розширення сфери застосування диспозитивного інструментарію адміністративно-правового регулювання освітніх відносин під час реформування системи освіти привело до докорінних змін, зокрема, правил запровадження та функціонування стандартів освіти й освітніх програм. Підкреслюючи прогресивність окремих нововведень освітнього законодавства, пов'язаних із диспозитивним методом адміністративного права, вказуємо на шляхи більш повної реалізації його потенціалу у сфері освіти, а також випадки, у яких його використання не є доцільним із позиції підвищення якості освіти та освітньої діяльності.

Ключові слова: диспозитивний метод адміністративного права, система освіти, стандарт освіти, освітня програма, державно-громадське управління закладами освіти.

Постановка проблеми. За сучасних реалій розвиток системи освіти перебігає в умовах домінування імперативних засад адміністративно-правового регулювання освітніх процесів за одночасного розгортання диспозитивного й стимулюючого інструментарію забезпечення досягнення цілей освітнього законодавства, оскільки його потенціал позитивного впливу на учасників освітніх правовідносин може бути значно вагомішим та переважити за ефективністю безальтернативне моделювання поведінки учасників освітніх відносин. Серед інших елементів системи освіти лібералізація правил надання освітніх послуг закладами освіти охопила правове регулювання запровадження й функціонування стандартів освіти та освітніх програм, які мають вирішальне значення для досягнення високих показників якості освіти. Водночас науковим співтовариством на сьогодні питанням використання диспозитивного методу в положеннях про стандарти освіти й освітніх програм приділена неналежна увага, що зумовлює необхідність висвітлення сфери застосування диспозитивного адміністративно-правового регулювання зазначених питань та визначення доцільності її розширення щодо тих чи інших аспектів або звуження в тих випадках, у яких встановлення імперативних правил більшою мірою відповідає цілям освітнього законодавства.

Метою статті є аналіз диспозитивного адміністративно-правового регулювання запровадження й функціонування стандартів освіти та освітніх програм.

Для досягнення мети дослідження та подальшого наукового опрацювання відповідних питань значний інтерес становлять наукові праці вітчизняних учених, таких як Л.А. Гаєвська, Л.В. Жабенко, С.О. Коновалова, С.В. Крисюк, Т.В. Куренна, С.Л. Решновецький, Н.Г. Синицина, О.А. Хмель.

Виклад основного матеріалу. Першим кроком, необхідним для дослідження найбільш значущих проявів диспозитивності в положеннях вітчизняного законодавства про стандарти освіти та освітні програми, є його ґрунтовний аналіз, який дає підстави стверджувати про те, що на застосуванні диспозитивного методу ґрунтується законодавчий підхід до вирішення насамперед таких питань запровадження й функціонування зазначених елементів системи освіти:

1) *щодо освітніх стандартів, програм та кваліфікацій незалежно від рівня освіти:*

а) освітня програма – у частині таких аспектів (ч. ч. 3–4 ст. 33 Закону України «Про освіту» (далі – Закон про освіту)):

– обов'язкового включення до освітніх програм освітніх компонентів для вільного вибору здобувачів освіти;

– можливості закладів освіти використовувати типові або інші освітні програми, які розробляються й затверджуються відповідно до Закону про освіту та спеціальних законів;

– можливості закладів освіти, які здійснюють освітню діяльність на різних рівнях освіти, використовувати наскрізні освітні програми, що охоплюють різні рівні освіти та розробляються, затверджуються (акредитуються) відповідно до Закону про освіту та спеціальних законів;

– можливості відображати в освітніх програмах корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами;

б) професійні стандарти – можливість роботодавців, їх організацій та об'єднань, органів державної влади, наукових установ, галузевих рад, громадських об'єднань, інших зацікавлених суб'єктів розробляти професійні стандарти з дотриманням порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням Національного агентства кваліфікацій (ст. 39 Закону про освіту) [1];

2) *щодо освітніх стандартів, програм та кваліфікацій у системі вищої освіти:*

а) стандарти освітньої діяльності – заклад вищої освіти в межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації, перелік яких визначається закладом вищої освіти (ч. 5 ст. 9 Закону України «Про вищу освіту» (далі – Закон про вищу освіту));

б) рівні та ступені вищої освіти – у частині таких аспектів (абз. 4 ч. 5, абз. 2, 4 ч. 6, абз. 2 ч. 7 ст. 5 Закону про вищу освіту):

– самостійного визначення закладом вищої освіти обсягу освітньо-професійної програми для здобуття ступеня молодшого бакалавра на основі ступеня молодшого спеціаліста;

– права здобувати ступінь доктора філософії як під час навчання в аспірантурі (ад'юнктури), так і поза аспірантурою, якщо особа професійно здійснює наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи;

– права здобути ступінь доктора наук на вибір здобувача за результатами публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації чи опублікованої монографії або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України);

в) атестація здобувачів вищої освіти – у частині таких аспектів (ст. 6 Закону про вищу освіту):

– відкритості й гласності атестації, можливості здобувачів вищої освіти та інших осіб, присутніх на атестації, у тому числі під час захисту дисертації, вільно здійснювати аудіо- та/або відеофіксацію процесу атестації;

– можливості включення до складу екзаменаційної комісії (атестує здобувачів ступенів молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра) представників роботодавців та їх об'єднань відповідно до положення про екзаменаційну комісію, затвердженого вченою радою закладу вищої освіти (наукової установи);

– можливості проводити атестацію здобувачів ступеня магістра у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями та в порядку, визначеними Кабінетом Міністрів України;

– права здобувача ступеня доктора філософії (здобувача ступеня доктора мистецтва) на вибір спеціалізованої вченої ради (спеціалізованої ради з присудження ступеня доктора мистецтва);

– можливості атестації здобувача ступеня доктора філософії (здобувача ступеня доктора мистецтва) як постійно діючою, так і разовою спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти чи наукової установи (спеціалізованою радою з присудження ступеня доктора мистецтва закладу вищої освіти мистецького спрямування) [2];

3) *щодо освітніх стандартів, програм та кваліфікацій у системі загальної середньої освіти:*

а) освітні стандарти, програми й кваліфікації – у частині таких аспектів:

– права осіб з особливими освітніми потребами розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку (не із 6–7 років відповідно до ч. 4 ст. 12 Закону про освіту), а тривалість здобуття ними початкової та базової середньої освіти може бути подовжена з доповненням освітньої програми корекційно-розвитковим складником (ч. 5 ст. 12 Закону про освіту);

– можливості організовувати освітній процес на рівнях початкової й базової середньої освіти за циклами, визначеними спеціальним законом, поділ на які здійснюється з урахуванням вікових особливостей фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей (ч. 6 ст. 12 Закону про освіту);

– права закладів освіти мати освітні програми профільної середньої освіти як за академічним чи професійним спрямуванням, так і за обома спрямуваннями (абз. 5 ч. 7 ст. 12 Закону про освіту);

б) атестація та оцінювання знань учнів (вихованців) – у частині таких аспектів:

– здійснення закладом загальної середньої освіти поточного та підсумкового оцінювання знань учнів та самостійного обрання їх форми, змісту й способу (ч. 3 ст. 34 Закону України «Про загальну середню освіту»);

– права учнів (вихованців) на прискорене закінчення школи, складання іспитів екстерном (ч. 2 ст. 13 Закону України «Про загальну середню освіту»);

– можливості оцінювати результати навчання здобувачів освіти на кожному рівні повної загальної середньої освіти шляхом державної підсумкової атестації, яка може здійснюватися в різних формах, визначених законодавством, зокрема, у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ч. 8 ст. 12 Закону про освіту) [1; 3];

4) щодо освітніх стандартів, програм та кваліфікацій у системі професійно-технічної освіти:

а) освітні стандарти, програми й кваліфікації – у частині таких аспектів:

– можливості закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснювати підготовку фахівців за окремими професіями без забезпечення здобуття повної загальної середньої освіти (абз. 2 ч. 2 ст. 15 Закону України «Про професійно-технічну освіту» (далі – Закон про професійно-технічну освіту);

– права осіб, які з певних причин не можуть одночасно з набуттям професії здобувати повну загальну середню освіту або не мають базової середньої освіти, а також тих, які потребують реабілітації, здобувати професійну (професійно-технічну) освіту (абз. 3 ч. 2 ст. 15 Закону про професійно-технічну освіту);

б) контроль знань, умінь і навичок учнів, слухачів, їх кваліфікаційна атестація – у таких аспектах (ст. 26 Закону про професійно-технічну освіту):

– самостійного обрання педагогічними працівниками, органами управління освітою, засновниками форм поточного й тематичного контролю знань, умінь та навичок учнів, слухачів;

– дозволу на здійснення поточного контролю не лише шляхом поурочного опитування та проведення контрольних робіт, а й в інших формах, що не суперечать етичним і методико-педагогічним нормам;

– передбачення вихідним контролем (державною кваліфікаційною атестацією) як кваліфікаційної пробної роботи, так і державного кваліфікаційного екзамену (кваліфікаційного екзамену) або захисту дипломної роботи, проекту чи творчої роботи, що їх замінює [4];

5) щодо освітніх стандартів, програм та кваліфікацій у системі позашкільної освіти:

а) можливість поруч із використанням типових освітніх програм розробляти програму закладу позашкільної освіти на основі типових освітніх програм з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку регіону, інтересів вихованців, учнів і слухачів, потреб сім'ї, запитів інших закладів освіти, молодіжних і дитячих громадських організацій;

б) право державних та комунальних закладів позашкільної освіти планувати роботу гуртків, секцій, відділів, відділень як за освітніми програмами з позашкільної освіти, затвердженими відповідними міністерствами, так і за іншими освітніми програмами за умови їх затвердження відповідними місцевими органами виконавчої влади (ст. 16 Закону України «Про позашкільну освіту») [5].

З огляду на наведене зауважимо, що за сучасного правового регулювання освітніх стандартів, програм і кваліфікацій помітний наголос робиться на переданні прав, повноважень та відповідальності тим учасникам освітнього процесу, які є найбільшою мірою зацікавленими в їх належній реалізації.

Так, здобувачів освіти забезпечать можливістю регулювати характер та обсяг їх освітнього навантаження, оскільки кожна освітня програма має включати освітні компоненти для вільного вибору. Заклади освіти для реалізації їх науково-педагогічного й інноваційного потенціалу вільно обирають між використанням типової освітньої програми чи розробленої самостійно, звичайної або наскрізної освітньої програми. Заклади середньої освіти можуть мати освітні програми профільної середньої освіти як за академічним чи професійним спрямуванням, так і за обома спрямуваннями. Заклади вищої освіти в межах ліцензованої спеціальності можуть запроваджувати спеціалізації. Більше того, кожен зацікавлений суб'єкт може розробляти професійні стандарти. Не менш важливою є можливість закладів освіти самостійно (у незначних межах) визначати заходи поточного й підсумкового контролю та оцінювання результатів навчання.

Зазначене супроводжується поширенням спрощених способів проходження навчання та підтвердження відповідності результатів навчання й набутих компетентностей кваліфікаційним рівням. Зокрема, дозволяється здобувати ступінь доктора філософії як під час навчання в аспірантурі, так і поза аспірантурою (за визначених умов). Іншим яскравим прикладом є те, що ступінь доктора наук на вибір здобувача може здобуватись не лише за результатами публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії,

а й за сукупністю статей. Примітним є й те, що в межах університетського співробітництва допускається видання спільних і подвійних дипломів. Вагоме значення має також право здобувачів загальної середньої освіти скласти іспити екстерном.

Однак простір для використання диспозитивних механізмів для адміністративно-правового регулювання стандартів освіти та освітніх програм вищенаведеним не вичерпується.

Аналіз освітнього законодавства в цій частині, а також відповідних доктринальних напрацювань та зарубіжних практик дає змогу стверджувати, що його критичною прогалиною є відсутність чи недостатня опрацьованість механізмів залучення організацій громадянського суспільства, роботодавців та інших зацікавлених осіб до розроблення стандартів освіти й освітніх програм. Так, у наукових дослідженнях із цього питання висловлюються такі думки:

— подальший якісний розвиток системи освіти тісно пов'язаний із гармонічністю зв'язків із внутрішнім та зовнішнім середовищем, що включає, зокрема, систему партнерських стосунків із різноманітними громадськими інститутами й установами економічної сфери з урахуванням стратегічних напрямів та національних пріоритетів розвитку людських ресурсів (С.О. Коновалова, С.Л. Решновецький [6, с. 285]);

— умовою ефективного управління освітою є взаємодія органів державної влади з органами громадського самоврядування, які мають право вносити пропозиції щодо формування державної освітньої політики, вирішувати питання навчально-виховної, науково-дослідницької, методичної, фінансово-економічної діяльності навчальних закладів у межах визначених чинним законодавством повноважень (С.В. Крисюк, Л.В. Жабенко, Т.В. Куренна [7, с. 18]);

— державно-громадське управління освітою являє собою управління, що ґрунтується на спільній, взаємодоповнювальній і взаємопідтримуючій діяльності державних органів та громадськості в галузі освіти, розподілі між суб'єктами повноважень прав і відповідальності за їх реалізацію для забезпечення функціонування та розвитку системи освіти (Л.А. Гаєвська, Т.В. Куренна [8, с. 75]);

— механізму, який би регулював відносини між соціальними партнерами, у нашій державі немає; викликає великі сумніви те, що Міністерство економічного розвитку і торгівлі України може визначити, скільки кваліфікованих робітників, яких професій і якого рівня кваліфікації потрібно на найближчий рік, не кажучи

вже про віддалену перспективу, особливо в розрізі регіонів (Н.Г. Синицина [9, с. 159]);

— правова база взаємовідносин професійно-технічних закладів освіти та замовників робітничих кадрів залишається нерегульованою; програми зайнятості й працевлаштування населення повинні враховувати географічне положення регіону, історичні особливості становлення територіально-галузевої структури господарства, демографічну ситуацію й умови відтворення людських ресурсів, тенденції ринку праці та конкретні потреби в кадрах певної спеціальності міста чи низового адміністративного району (Н.Г. Синицина [9, с. 159]);

— з метою поліпшення систем взаємозв'язків суб'єктів ринку послуг закладів вищої освіти для забезпечення економіки регіонів професійними кадрами відповідно до структури економіки та заявлених вимог роботодавців до кваліфікації працівників варто, окрім іншого, організувати ефективну взаємодію між закладами вищої освіти та роботодавцями, реалізувати концепцію обов'язкового залучення роботодавців до розроблення, реалізації й оцінки результатів освітніх програм закладів вищої освіти (О.А. Хмель [10, с. 12]).

Таким чином, вітчизняне законодавство має забезпечити модель співробітництва органів управління освітою та закладів освіти (насамперед закладів вищої освіти) зі спеціалізованими організаціями громадянського суспільства та суб'єктами господарювання відповідних галузей для з'ясування очікувань роботодавців щодо компетентностей їх потенційних працівників і їх урахування під час опрацювання стандартів освіти та освітніх програм.

Принагідно зауважимо, що зазначений підхід є поширеним серед прогресивних зарубіжних країн. Зокрема, за даними, що викладені С.О. Коноваловою та С.Л. Решновецьким, у Данії діють місцеві навчальні комітети, основною функцією яких є консультування та встановлення контакту між навчальними закладами й місцевим ринком праці. У свою чергу у Фінляндії організовуються секції трудового життя для підтримки постійної взаємодії між конкретними сферами економіки та навчальними закладами освіти, що досягається рівним представництвом у секції робітників певної галузі й освіти. Це дає змогу прогнозувати потреби та компетенції в конкретній сфері виробництва, розробляти відповідні навчальні програми, здійснювати моніторинг практичних умінь і навичок [6, с. 282–283].

З огляду на викладене схилиємось до думки про те, що затвердженню освітніх стандартів

неодмінно має передувати період їх обговорення з організаціями роботодавців (їх об'єднаннями) відповідного профілю (групи (класу) певного виду економічної діяльності) та іншими зацікавленими суб'єктами. Наведено далі концептуальні засади функціонування механізму обговорення освітніх стандартів.

Так, упродовж періоду обговорення освітніх стандартів міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, а також всеукраїнські об'єднання за професійною ознакою, що діють на підставі закону (Національна асоціація адвокатів України, Асоціація приватних виконавців України тощо), обов'язково (натомість організації роботодавців добровільно) подають рекомендації щодо змісту відповідних освітніх стандартів або альтернативну версію таких освітніх стандартів. Інші фізичні, юридичні особи та організації громадянського суспільства беруть участь у розробленні освітніх стандартів на загальних засадах (у межах громадських рад, проводячи мирні зібрання та інші форми відкритого обговорення, шляхом направлення пропозицій відповідно до Закону України «Про звернення громадян» тощо).

Дієвість рекомендацій роботодавців має бути забезпечена їх обов'язковістю до виконання, за винятком випадків, якщо розробник освітнього стандарту в строк, встановлений законодавством, відхиляє рекомендацію зі своєчасним оприлюдненням відповідного повідомлення з ґрунтовним викладом підстав для такого рішення. Відхилення пропозицій фізичних, юридичних осіб та організацій громадянського суспільства також має бути мотивованим, проте неналежне реагування на них не тягне за собою їх автоматичне врахування.

Крім того, корисним кроком є надання вищезазначеним особам права ініціювати перегляд відповідних освітніх стандартів за умови розвитку науки й техніки або невідповідності тих чи інших положень освітніх стандартів засадам і цілям освітнього законодавства.

Вищенаведене рішення спрямоване на сприяння ефективному впливу зацікавлених осіб на освітню діяльність закладів освіти для узгодження їх із сучасними реаліями, передовими практиками та очікуваннями майбутніх роботодавців від здобувачів освіти. Також його реалізація наблизить цей процес до інструментарію та процедурних гарантій, що надаються зацікавленим особам під час оприлюднення проектів регуляторних актів із метою одержання зауважень і пропозицій (ст. 9 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [11]) та

громадського обговорення в процесі оцінки впливу на довкілля (ст. 7 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» [12]). Більше того, це забезпечить передбачене в п. 1 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» право організацій роботодавців, їх об'єднань брати участь у розробленні державного стандарту професійно-технічної освіти, державного стандарту вищої освіти, у розробленні та погодженні державних стандартів із конкретних професій, галузевих стандартів вищої освіти, стандартів вищої освіти вищих навчальних закладів, кваліфікаційних характеристик, професійних стандартів [13].

Висновки.

Водночас на протипагу питанням, урегулювання яких диспозитивними засобами є обґрунтованим, вважаємо недоцільним залишати доповнення освітніх програм корекційно-розвитковим складником для осіб з особливими освітніми потребами як право закладів освіти. Диспозитивність у цьому разі недоречна через масовість кризових явищ, пов'язаних зі здоров'ям населення, та особливе значення освіти для людини, яка потребує знань і навичок, які вона може набувати та використовувати, незважаючи на стан її фізичного й розумового здоров'я. Нагальна потреба в конкретних заходах підтверджується зрушенням у законодавстві в бік розгортання інклюзивного освітнього середовища, зокрема, шляхом надання особам з особливими освітніми потребами права розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку (не із 6–7 років) та продовжити тривалість здобуття початкової й базової середньої освіти, а також шляхом забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування.

Іншим важливим рішенням, пов'язаним зі збільшенням обсягу імперативних адміністративно-правових норм, є встановлення стандартом освітньої діяльності вимоги щодо закріплення у внутрішніх документах закладу освіти прав та обов'язків здобувачів освіти (їх законних представників) на всіх стадіях «життєвого циклу» здобувача освіти (наприклад, зарахування, досягнення, визнання й атестації), а також підстав для звернення здобувачів освіти (їх законних представників) щодо зазначених процесів та способів опрацювання таких звернень. Зазначене узгоджується зі стандартом 1.4 Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), ухвалених Міністерською

конференцією в Єревані 14–15 травня 2015 р. [14, с. 12]. Особливе значення при цьому має забезпечення здобувачів освіти (їх законних представників) та інших учасників відповідних суспільних відносин належними матеріальними й процедурними гарантіями.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.02.2018).
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.02.2018).
3. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 травня 1999 р. № 651-XIV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14> (дата звернення: 27.02.2018).
4. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10 лютого 1998 р. № 103/98-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.02.2018).
5. Про позашкільну освіту: Закон України від 22 червня 2000 р. № 1841-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14> (дата звернення: 27.02.2018).
6. Коновалова С.О., Решновецький С.Л. Механізм соціального партнерства як основа інтегративної взаємодії держави і громадянського суспільства в освіті. Управління освітою / за наук. ред. В.П. Бега. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. С. 263–285.
7. Крисюк С.В., Жабенко Л.В., Куренна Т.В. Державне управління освітою як галузь со-

ціального управління і державної діяльності. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект / Н.Г. Протасова, В.І. Луговий, Ю.О. Молчанова та ін.; за заг. ред. Н.Г. Протасової. К.; Львів: НАДУ, 2012. С. 9–36.

8. Гаєвська Л.А., Куренна Т.В. Управління освітою в умовах демократизації суспільства. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект / Н.Г. Протасова, В.І. Луговий, Ю.О. Молчанова та ін.; за заг. ред. Н.Г. Протасової. К.; Львів: НАДУ, 2012. С. 37–86.

9. Синицина Н.Г. Реформування професійно-технічної освіти в Україні. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект / Н.Г. Протасова, В.І. Луговий, Ю.О. Молчанова та ін.; за заг. ред. Н.Г. Протасової. К.; Львів: НАДУ, 2012. С. 140–174.

10. Хмель О.А. Управление развитием рынка образовательных услуг высшей школы (на примере Республики Беларусь): автореф. дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.05. СПб., 2016. 19 с.

11. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1160-15/page> (дата звернення: 27.02.2018).

12. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 р. № 2059-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 27.02.2018).

13. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22 червня 2012 р. № 5026-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5026-17/page#n173> (дата звернення: 27.02.2018).

14. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ІС», 2015. 32 с.

Расширение сферы применения диспозитивного инструментария административно-правового регулирования образовательных отношений в ходе реформирования системы образования привело к коренным изменениям, в частности, правил внедрения и функционирования стандартов образования и образовательных программ. Подчеркивая прогрессивность отдельных нововведений образовательного законодательства, связанных с диспозитивным методом административного права, указываем на пути более полной реализации его потенциала в сфере образования, а также случаи, в которых его использование не является целесообразным с позиции повышения качества образования и образовательной деятельности.

Ключевые слова: диспозитивный метод административного права, система образования, стандарт образования, образовательная программа, государственно-общественное управление учебными заведениями.

Expanding the scope of the use of dispositive tools for administrative and legal regulation of educational relations in the course of reforming the education system has led to fundamental changes, in particular, the rules for the implementation and operation of education standards and educational programs. Stressing the progressive nature of some innovations in the educational legislation related to the administrative law's dispositive method, we point to ways to more fully realize its potential in the field of education, as well as cases in which its use is not advisable from the perspective of improving the quality of education and educational activities.

Key words: dispositive method of administrative law, education system, education standard, educational program, state-public management of educational institutions.